Cenzurat.
XLVII. évf. Cluj, 1937. augusztus. 8. szám

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapitotta: DR. BOROS GYÖRGY.

FREDERICK MAY ELIOT
az Amerikai Unitárius Társulat új elnöke.

Unitarian Theological School
Berkeley, California

Az Amerikai Unitárius Társulat uj elnöke.

Az Amerikai Unitárius Társulat folyó év május havában tartott évi gyülésén egyhangulag megválasztotta elnökének a következő négy évre Dr. Frederick May Eliot urat.

Az uj elnök megválasztásával egyidejüleg a közgyülés melegen ünnepelte az állásától visszavonuló elnököt Dr. Cornish urat, aki tiz évig töltötte be ezt a diszes állást s már azelőtt is több mint egy évtizedet töltött a Társulat szolgálatában. Cornish ur a jövőre is kapott több megbizást a Társulattól s a jövő évben Japánba, majd pedig a Philippi-szigetekre látogat el a szabadelvü kereszténység ott fennálló szervezeteinek megismerése céljából.

Bennünket, erdélyi unitáriusokat a hála és elismerés érzése tölthet el a Dr. Cornish ur távozása alkalmával. Oly sokat tett érettünk a legnagyobb megpróbáltatásaink idején, hogy nevét Egyházunk nagy jóltevőinek sorába kell, hogy iktassa a történelem. Kétszer meg is látogatott többek társaságában 1922-ben és 1924-ben s e látogatásai alkalmával behatóan tanulmányozta Egyházunk jelen állapotát.

Az uj elnök megválasztása előtt lelkész volt s ebben a minőségében minden tekintetben kiváló munkát végzett gyülekezetében. Megválasztása általános lelkesedést keltett annál is inkább, mert heves viták előzték meg az egyhangu megnyilatkozást. Az amerikai és angol laptudósitók melegen és elismerőleg nyilatkoznak nagy képességeiről, szervező tehetségéről, államférfiui belátásáról s azt remélik, hogy az ő elnöksége az Amerikai Unitárius Társulat uj, hatalmas fellendülését fogja meghozni.

Mi, erdélyi unitáriusok is melegen üdvözöljük az uj elnököt s meg vagyunk győződve, hogy az amerikai unitáriusokkal immár több mint száz éve fennálló kapcsolatunk az ő vezérsége idején, ha egyáltalában lehetséges, még melegebbé, még közvetlenebbé lesz.

Ugy legyen. *Dr. Varga Béla.*

DEMETER LAJOS.

Mint egy komor dráma jelenetei, ugy peregnek le előttünk szeretett igazgatónk iskolánkkal kapcsolatos életének egyes szakaszai. A meglett korban levő férfi a hivó szóra otthagyja nyugodalmas életlehetőségét, vállal egy nagyon nehéz alkalmazást és éjet nappallá téve törekszik arra, hogy vállalt kötelezettségének, elgondolása szerinti mértékben, eleget tegyen. Tüneményes gyorsasággal dolgozza be magát a tanitás apró, de fontos rejtelmeibe, magáévá teszi egy iskola vezetésének minden tudnivalóit és fáradságot nem ismerve, igyekszik, tanul, hogy az államnyelv tudásáról tanuságot tegyen. Mikor ez is meg van, akkor csap le rá a sötét végzet sulyos betegség képében és az alig berendezett családi fészekből, a még jól össze sem melegedett családból s a már nyugvópontra jutott iskolától elrabolja a legjobb férjet, a legérzőbb szivü apát és a gondos, kiváló igazgatót. Nagy a mi gyászunk, nagy a mi bánatunk.

Demeter Lajos két évig szolgálta iskolánkat. Négy heti betegség után 1937 julius 10-én hunyt el a segesvári szanatoriumban. Temetése Sânnicolau-Bethlenszentmiklóson julius 12-én történt.

Iskolánk egy melegen érző, nagytudásu, sokáig nem pótolható vezetőt veszitett benne. *Boros György*, gazd. tanár.

ESZKÖZZÉ TÉGY URAM!

Tégy engem édes Istenem,
Szent eszközzé a Te kezedben.
Engedd, hogy világitó fáklya lehessek
A nagy szomoru sötétségben.

Oh add, hogy Testvéreimhez
Vigasztalást, szeretetet vigyek.
S ha nekem is lesz bánatom,
Rád tekintsek és ne féljek.

Oh, én semmi sem kivánok lenni,
Csak szerszám kezedbe Atyám!
Véső, kalapács, vagy más eszköz,
Mellyel épitsz, rombolsz, ujjászülsz talán.

Oh, én semmi sem kivánok lenni,
Csak üres edény vagyok.
Töltsd ki reám szent lelkedet
S ujjászült életed Feléd ragyog.

S. Sillay Erzsébet.

A făgăraş-fogarasi unitárius egyházközség jubileumi ünnepsége.

Julius 4-ikén ünnepelte a fogarasi unitárius egyházközség fennállásának 50 éves, templomépitésének 25 éves jubileumát. Ezen a bensőséges örömünnepen együtt ünnepelt az egyházközség hiveivel volt papjainak serege, számszerint heten, hazazarándokoltak az idegenbe távozott régi hivek, szomszédos egyházközségek vezető- és tagjai, Dr. Kiss Elek teológiai akadémiai tanár. Felkeresték az egyházközséget irásban mindazok, akik lélekben együtt ünnepeltek. Megjelentek a helybeli testvéregyházak képviselői is, a katholikus, református és izraelita lelkészek és vezetők. Képviselve volt a helybeli magyarpárti tagozat is. Felemelő istentisztelet volt vasárnap délelőtt az ünnepi diszbe öltözött kis templomban és egyidejüleg a gyülésteremben is. Mindkét helyen zsufolásig megteltek a padok közönséggel, kik a régi lelkészek magasszárnyalásu beszédeit és imáit hallgatták.

A templomban Fekete Lajos ürmösi lelkész költői imája után Árkosi Tamás aranyosszéki esperes az egyházközség volt első lelkésze mondott ünnepi beszédet. Ezekután Lőrinczi Mihály helybeli lelkész ismertette találó szavakkal az egyházközség történetét, megemlékezve Békes Gáspár fogarasi várkapitánysága alatti történelmi időkről, mikor az egész város unitárius volt, a „cuius regio, eius religio" elv alapján. Majd a Békes Gáspár bukása után elnémult Fogarason az unitárius imádság, hogy 300 év mulva ujra életre keljen és egy önálló egyházközség ujonnan épitett templomában zengjen ujra az unitárius ige. Ezen történelmi visszapillantás után Simén Dániel lupényi lelkész urvacsorai ágendája következett. A nagyszámu közönségnek az összes jelenlevő lelkészek osztották az urvacsorát.

A második istentiszteleten Török Mihály alsórákosi, Kádár Lajos nagyszebeni és Fülöp Árpád olthévizi lelkészek tartottak ünnepi istentiszteletet és osztottak urvacsorát.

Istentisztelet befejeztével 100 teritékes közebéd volt, hol számos pohárköszöntő hangzott el. A szónokok megemlékeztek az egyházközség vezetőiről, áldozatkész hiveiről, kik nagyon sokszor erejükön fölüli áldozattal igyekeztek fenntartani az egyházközséget a megpróbáltatások kőzepette.

A legelső pohárköszöntőt Kelemen István esperes mondta a királyra, mialatt az egész közönség felállással fejezte ki hódolatát. Azután Árkosi Tamás éltette az unitárius igazságot, Kovács Lajos brassói esperes-lelkész az egyházközség áldozatkész gondnokát: Bedő Ferencet, a hitbeli kutásót, ki 36 éve végzi már áldásos munkáját az egyházban. P. Imets Polykarp a különböző felekezeteket összekötő egyistenhitet, testvéri szeretetet és jóravaló törekvést hangoztatta, mely közös nevezőre hozza a legkülönbözőbb felekezeteket is. Dr. Kiss Elek teológiai akadémiai tanár az egyházközség volt lelkészeire üritette poharát, akik apostoli munkát végeztek, Simén Dániel felszólalásában hangoztatta és további egyetértésre buzditotta a testvéregyházakat, melyek mindig megértéssel és szeretettel támogatták ezt a szám-

belileg bár kicsiny, de szellemileg annál életképesebb gyülekezetet. Járay Márton ref. lelkész a református egyház lojális magatartásáról emlékezett meg, mellyel a kicsiny testvéregyházat ugy a multban, mint a jelenben pártfogolta és segitette.

László máv. főfelügyelő a budapesti unitáriusok üdvözletét tolmácsolta. Majd Török Mihály, Fülöp Árpád, Rákossy Ferenc és Tövissy Lőrinc pohárköszöntői hangzottak el. Végül Lőrinczi Mihály helybeli lelkész az egyházközség nagyasszonyairól emlékezett meg özv. Kiss Aladárné, özv. Gyárfás Ferencné, özv. Szentpály Gyuláné és Bedő Ferencné nagyasszonyokról. Majd tolmácsolta a távollevők üzeneteit, köztük Bedő Boriska első unitárius lelkésznőét Angliából, aki rövid ideig lelkészi minőségben hirdette az igét szülővárosa templomában.

Bankett után műsoros kulturdélután volt, melyen Lőrinczi Mihály bevezetője után Dr. Kiss Elek tartott magasszinvonalu előadást. Azután Fekete Lajos költő-pap olvasott fel most készülő munkájából. A fogarasi Magyar Dalárda székely dalokat adott elő. Fülöp Árpád Mécs-költeményt szavalt, Török Mihály magyar nótákat énekelt cigányzene kisérettel. Végül Kelemen István esperes mondott lendületes bezárót. A közönség mindvégig nagy érdeklődéssel hallgatta az előadásokat, az előadókat pedig meleg ünneplésben részesitette.

Műsor után az egész közönség átvonult egy kerthelyiségbe, ahol barátságos összejövetelen hajnalig tartó jókedvvel pecsételték meg az ünnepséget.

A fogarasi unitárius egyházközség 50 azaz 25 éves jubileuma az osztatlan testvériség jegyében zajlott le, mely az egész fogarasi magyarság ünnepe volt. Bár mindenhol olyan szép egyetértéssel fognának össze a különböző felekezetek és akkor eredményes élet és munka folynék mindenütt.

JÉZUSÉI VAGYUNK.

Mennyi zür-zavar, lárma, háboru,
De jó megmaradni hivőnek, szegénynek . . .
De jó most kereszteðbe fogóðzni
Te Szent, Hatalmas, Áldott, Élő Lélek.

Nem lelkeðni botor jelszavakra,
Nem megreszketni ðurva parancsszóra,
Csak benneð bizni Jézus Krisztus bátran,
Te őrzöl minket a halál torkában . . .

* * *

Mi nem esünk el, mi most már nem félünk,
Velünk a Jézus, Ő a Fővezérünk! . . .

S. Sillay Erzsébet.

Kis vallástörténet.

10. *Az unitárius vallás kezdetei.* Jézus és az apostolok Isten egyszemélyüségét hirdették s az első keresztények három századon át ezen az alapon állottak. Ahogy a kereszténység államvallás lett, idegen elemek is csusztak be a Jézus tanitásai közé s a keresztény vallás igy terjedett el a világ nagy részén. Azonban a kelták és germánok a háromságellenes tanokat fogadták el s e tanok Olaszország felső

Servét Mihály (1511—1553).

részében, mint hamu alatt a parázs, az egész középkorban megmaradtak. A reformáció kezdetén e hit vallói munkába kezdettek. Vicenza városában egy társulatot alakitottak, melynek nevezetesebb tagjai voltak: Blandrata György, hires orvos, Ochino Bernat a pápa gyóntatója, Socinus Laelius és még sokan mások.

A hitnyomozószék megsejtette munkálkodásukat s el kellett, hogy külföldre meneküljenek. E menekültek elvitték az Isten egyszemélyüségének tanát Sweizba, Német- és Lengyelországba és végül Erdélybe, ahol a legtermékenyebb talajra talált.

Servét Mihály (1511—1553). Servét Mihály Spanyolországban, Tudelában született 1511-ben. Kiváló, eredeti elme volt. Egyetemi tanulmányai alkalmával egy bibliára akadott s azt nagy buzgósággal

tanulmányozta. V. Károly császár kiséretével Németországba ment s ott több reformátorral megismerkedett. Servét felismerte, hogy a Szentháromság a bibliában nincsen meg. A reformátorokat is az ő meggyőződésére akarta rávenni. Azok azonban nem tágitottak elveiktől. Servét ezért még egészen ifju korában kiadott egy müvet, melynek a cime ez volt: A Szentháromság tévelygéseiről.

A reformátori munkássága nem járván sikerrel, orvosi gyakorlattal foglalkozott. Mint orvos, ő a vérkeringés fölfedezője.

Ezen kivül tudományosan foglalkozott még földrajzzal és csillagászattal is.

Mint orvos nagy hirnévre és vagyonra tett szert. Vallásos meggyőződése azonban nem hagyta nyugodni. Ismét könyvet irt s azt a *Keresztténység visszaállitása* cimen 1553-ban kiadta névtelenül.

A hitnyomozószék Servétet elfogatta, börtönbe vettette. Innen elmenekült s Genfen keresztül Olaszországba igyekezett. Genfben azonban Kálvin elfogatta és mint eretneket halálra itélték. Genf mellett a Shampol-mezőn megégették Servétet. Servét hónapokig szenvedett börtönben. Ezalatt többször fölajánlották, hogyha visszavonja tanitásait, nem fogják megégetni. Ő azonban hiven kitartott meggyőződése mellett. Mikor a lángok fölcsaptak körülötte, akkor is igy kiáltott fel: Irgalom, oh irgalom. Jézus, az örök Istennek fia, könyörülj rajtam.

Servét tanitása nemcsak abban tért el a Luther és Kálvin hitelveitől, hogy az Istent egyszemélyünek hitte, hanem abban is, hogy az életet sokkal derültebbnek látta, mint Luther és Kálvin. Vele egy ujabb reformáció kezdődött: Az Isten megoszthatatlan egységének hite.

A legujabb kor elismerte Servét értékét. A párisi orvosi egyetemen már régóta mellszobra hirdeti orvosi fölfedezésének emlékét, Genf mellett pedig a máglya helyén egy emlékoszlopot szenteltek Servét vértanuságának (1903). (Folytatjuk).

Amerikai vendégek látogatása.

Mrs. Martha E. St. John, ki 16 éven át töltötte be az unitárius és más szabadelvü keresztény nők világszövetsége nemzetközi bizottságának elnöki tisztjét, ismét ellátogatott hozzánk. Most van hatodszor Erdélyben. 1905 és 1910-ben férjével együtt járt itt. Akik már akkor megismerték őket, mind szivesen emlékeznek vissza férjének kollégiumunk disztermében tartott, kitünő prédikációjára. Háború után, sajnos, már csak egyedül jöhetett, — valahányszor világszövetségünk valahol Európában tartja konferenciáját, mindig meglátogat minket is, hogy szeretettel, és meleg érdeklődéssel figyelje az itteni nőkszövetsége — lassan, de biztosan fejlődő munkáját. Mig mult években csak a szó régi érfelmében vett jótékony munkát tudtunk felmutatni, most Kolozsvárt már 2 év óta müködő napközi otthonról és a Toroczkón és Toroczkószentgyörgyön tartott csecsemőgondozó, csecsemővédő és szövőtanfolyamokról is beszámolhattunk.

Itt töltött vasárnapján a két utóbbi egyházközségünkbe látogatott el. Járt e helyeken régebben is, de sohasem vasárnap s igy most

örömöt szerzett neki, hogy ugy a délelőtti istentiszteleten Toroczkón, mint a délutánin Toroczkószentgyörgyön gyönyörködhetett hiveink pompás népviseletében.

Mindkét helyt papjaink üdvözölték hiveink nevében ugy Mrs. St. John-t, mint Alson H. Robinson Pleinfield-i (New Jersey) lelkészt és feleségét is, kik szintén az oxfordi konferenciára menet ellátogattak hozzánk és örömmel vettek részt a kiránduláson.

Rev. Robinson nemcsak fénykép, hanem filmfelvételeket is készitett a templom előtti népviseletes csoportokról.

A már renovált torockószentgyörgyi templomot egyöntetüen népviseletben lévő hiveink az utolsó helyig megtöltötték s igy feledhetetlenül szines és szép volt, midőn a nőkszövetsége 20 tagja, élén lelkes fiatal papnéjukkal kiállottak a templom piacára Mrs. St. John-t üdvözölni.

Remélhetőleg mielőbb sikerül toroczkói hiveinknek is szép régi templomukat renováltatni. Az ottani nőkszövetsége is a templomban virágcsokrokat adott át a vendégeknek, majd papnéjuk megmutatta nem rég berendezett toroczkói szobájukat.

Az egész kiránduló társaságot Toroczkón a szép régi Zsakóházban Mikó Lőrincné látta ebédre vendégül. Mint a mellékelt kedves kép mutatja, ugy Miss St. John, mint Miss Robinson felvették egy-egy toroczkói menyecske ruháját.[1]

A Robinson-házaspár nagy érdeklődéssel viseltetik vallásunk nemzetközi kapcsolatai iránt, tavaly az egész világot kereken utazták, sajnos, midőn Pestre jutottak, a lelkész olyan sulyosan megbetegedett, hogy 2 hónapig feküdt ott egy gyógyintézetben; s az idén eljöttek a magyar fővárost egészségesen viszontlátni és romániai hitrokonaikat is megismerni. Toroczkóról hazajövet minden unitárius templomot (Várfalva, Kövend, Sinfalva) megtekintették. Mrs St. Johnnak különösen tetszett, hogy a várfalvi kulturház, az ottani nőkszövetsége minden tagjának heti 3 tojás adományából épül fel. Este 6 órakor érkezett Tordára, hol szintén istentisztelet keretében üdvözölték papjaink és a nőkszövetségének elnöke Özv. Szabó Gézáné a vendégeket, kik ez ünnepség után Dr. Gál Miklósné vendégszerető házában költötték el a vacsorát. Rev. Robinson és neje innen M.-Vásárhelyre mentek és másnap a gagyi egyházköri közgyülésen is résztvettek. Az ottani egyházközség ünnepélyesen megválasztotta tiszteletbeli lelkészének. Midőn visszatértek városunkba, büszkén mondta magyarul: „én gagyi pap vagyok!"

Ürmösi Károly 25 éves esperes. A Cluj-Dăbâca-Kolozsdobokaköri egyházköri közgyülés alkalmából, melyet Aiud-Nagyenyeden tartottak, Vári Albert teol. akadémiai dékán méltányló felszólalása után meleg ünneplésben részesitették Ürmösi Károlyt esperessé történt választásának 25-ik évében. Bizony, egy negyed század eltelt a nemes munkában. A föltünés nélküli, csöndes jubileum alkalmából mi is sok szerencsét kivánunk Ürmösi Károly esperesnek és Isten áldását kérjük a további munkálkodására.

[1] A képet helyszüke miatt csak a jövő számban hozhatjuk.

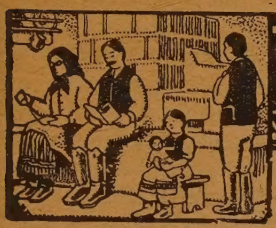

TŰZHELY MELLETT

Hiszek egy Istenben.

A m . . . . . i szanatoriumra ráborul az esti csöndesség. Az orvosi látogatás már rég megtörtént. A kedves nővér vizet hoz be a 4-ik számu szobába s örömmel állapitja meg, hogy már csak két beteg van a hat helyett s ők sem nagy betegek, már kifelé áll a szekerük rudja. Jó alvást és jó éjszakát kivánva, nehány kedves, tréfás szóval kimegy a szobából. Utánna nagy gyorsan a segédorvos lép be, a kezében egy nagy oltótűvel, de hamar visszavonul, mert csak ajtót tévesztett.

A két beteg távol vidékről került össze. Egyik nyikóvidéki székely gazda, aki a kereszturi gimnáziumban négy osztályt végzett, a másik a mezőségről való fiatalember, épitőmunkás, de gazdasága is van. Mint épitőmunkás sokfelé járt, különösen Bucureştiben, ahol sok pénzt keresett, de a pénz mellett megkapta betegségének: az izületi csuznak is az alapját.

— Miklós bácsi — szólal meg a mezőségi, — mondja meg nekem, *mi tulajdonképpen az unitárius vallás?* Sokszor hallottam róla, de többször rosszat, mint jót s nem tudtam magamnak helyes fogalmat alkotni róla. Én református vagyok, és sajnos többet élek más felekezetűek között, mint hitsorsosaim között. Az unitáriusokkal pedig nem volt alkalmam megismerkedni. Most tehát felhasználom ezt az alkalmat. Tudom, hogy Miklós bácsi ezt is szivesen elmagyarázza, mint annyi más kérdést.

— Nagyon szivesen, Péter öcsém. Hát hol is kezdjük? Kezdjük hát a néven. *Unitárius, mit jelent e szó?* Azt jelenti egységhivő. Talán jobb is volna, ha igy neveznők magunkat, de a régi időben latinos volt a müveltség s a latin eredetü szó maradott használatban. Mi tehát az Istent személyében és lényegében is egynek hisszük, mert ugy érezzük, hogy igy sokkal helyesebb, tisztább, érthetőbb. De az egyháztörténelem is azt tanitja, hogy Jézus és az apostolok is ezen a nézeten voltak. A szentirás semmit sem tud a Szentháromságról, az őskeresztények sem tudtak arról. Mikor a „hiszekegyet" megállapitották, akkor még teljesen egységhivők voltak a keresztények.

— *Hogy került mégis a Szentháromság a keresztény vallás igazságai közé?*

— Ugy édes öcsém, hogy Jézusról halála után mind nagyobb tisztelettel és bámulattal kezdtek beszélni. Azt gondolták, hogy azt a nagy munkát, amelyet ő teljesitett, ember nem tudta végrehajtani. Amellett a görögök és rómaiak sok istenhivők voltak. A görög és római hagyományokból és bölcsészetből sok eszmét átvettek s ezt a keresz-

tény gondolattal összekapcsolták. Jézusról, mint történeti személyiségről mind kevesebbet beszéltek; helyette az eszmei Krisztust emelték ki, végül pedig valóságos, örök Istennek mondották ki a niceai zsinaton (325.) 381-ben a konstantinápolyi zsinaton pedig kimondották a szentlélek istenségét is. Azóta az egyház a Szentháromság tanát fogadta el az igazhitüség (orthodoxia) alapjául. Az Istenegységtana csak egyesek lelkében élt, mert, akik arról tanubizonyságot tettek, azokat keményen üldözték. A középkoron át nem lehetett beszélni erről, anélkül, hogy az embernek életébe ne kerüljön. A XVI. századi reformációnál az egységhit gondolata ujra felszinre került.

— Ezt még nekem soha senki sem magyarázta meg ilyen világosan. Megvallom, hogy én is igy tisztábbnak látom a kérdést. Az Isten egységének gondolata sokkal nagyszerübb, fölemelőbb, megnyugtatóbb. Ha azt mondom: lényegében egy, de személyében három, ez valamiképpen zavarba hoz.

— No, de még sok más kérdés van, ami az egységhit lényeges igazságait alkotja, — folytatja Miklós bácsi — nevezetesen az, hogy milyen tulajdonságokat tulajdonitunk Istennek. A lényeg nem az, hogy három és egy, hanem az, hogy az Isten szeretet. Aki szeretetben van, az Istenben van és az Isten őbenne. Isten a mi mennyei atyánk. Azt akarja, hogy senki el ne vesszen, hanem mindenki az örökéletre jusson. Nincsen is szebb imádság, fönségesebb érzelem, mint midőn igy szólhatunk: Mi Atyánk, ki vagy a mennyben . . .

— Ezt azonban a háromsághit mellett is el lehet képzelni, de talán nálunk mégsem szokták az Isten szeretetét igy kihangsulyozni, — szólt közbe Péter, egy kissé elgondolkozva.

Miklós bácsi tovább folytatva: — Én is ugy hiszem, hogy más vallásu ember, ha a bonyodalmas hittörvényekre gondol, nem érezheti ugy az Istennel való közvetlen viszonyt, mint mi, unitáriusok. Mi nem járunk a zsinatok bonyodalmas határozmányai nyomán, hanem Jézus és az evangéliumok utján. Ezek pedig a legbiztosabb lehetőségek, hogy a szeretet Istenének gondviselését érezhessük, *hogy mindig Istennel legyünk.*

— Ne feledjük el, mondja meg, *mit hisznek a Jézus Krisztusról?* Sokszor hallottam, hogy az unitáriusokat Krisztus tagadóknak mondották.

— Elmondom azt is szivesen, édes öcsém — vette át a szót ismét Miklós bácsi.

— Minket sokat bántottak, sokat üldöztek a történelem folyamán. Sokszor mondottak pogányoknak, Krisztus tagadóknak. Ez pedig nagy tévedés. Mi nem vagyunk Krisztus tagadók. *Mi hiszünk a Jézus Krisztusban.* Csakhogy nem azt hisszük, amit az emberi számitás és képzelet évszázadokon át neki tulajdonitott, hanem azt, amit Jézus maga hitt és hirdetett magáról. Jézus ilyen értelemben Isten fia, mert szent meggyőződéssel hitt abban, hogy Isten a mi Atyánk. Mi is Isten gyermekei vagyunk, ha hisszük, hogy Isten a mi Atyánk. Aki nem hiszen, az természetesen elveszitett mindent, amit a szeretet vallása oly bőséges áldásként nyujt az emberi kebelnek.

— Hiszünk abban is, hogy Jézus a mi megváltónk. Megváltott bennünket a hitetlenség minden nyomorától, sötétségétől és szerencsétlenségétől, mert megmutatta, hogy mire képes a hit és a végtelen szeretet. Megmutatta, hogy aki mindenkor Istennel van, az szereti Istent és szereti felebarátját. Ő mindenkor szerette felebarátait, akkor is, mikor gunyolódtak vele, akkor is, mikor a kereszten volt. Imádkozott még ellenségeiért is . . . Ez gyönyörü példa arra, hogy miképpen éljünk. Ha Jézust nem embernek, hanem emberfeletti lénynek tekintjük, nem állhatna követendő példaképpen előttünk. Igy azonban az élet magasabb és szentebb céljai elérésére mindenkor követendő példának tekinthetjük.

Hát az ember természetéről mit hisznek?

Az ember pedig nem bünben született. Az embernek szabad akarata van a jó követhetésére. De nem csak az. Nagy lehetőségei vannak dicsőbb, magasztosabb eszmék megvalósitására. Az ember nem kárhozatra rendelt nyomorult lény, hanem Istennek gyermeke, akit a mennyei Atya nagy és szent dolgok végrehajtására teremtett és arra mindig segitséget ad.

— Valóban ilyenformán éreztem én is, mikor erről gondolkoztam, — szakitotta félbe a fiatal ember a beszédet.

De mi módon nyerjük meg Istennek ezt az állandó segitségét?

— Ugy, ha abból indulunk ki, hogy Isten mindig velünk van, kézen fogva vezet minket. Ha nem leszünk engedetlenek és ki nem szakitjuk magunkat az ő szent kezéből, mindig vele leszünk s életünk telve lesz örömmel és boldogsággal.

— Isten azonban nem a testünknél, fizikai létünknél fogva vezet minket, hanem lelki képességeinknél fogva. Isten az ő *szent lelkét* nemcsak egyszer közölte az emberiséggel, az első pünkösd alkalmával, hanem közli mindenkor azokkal a lelkekkel, akik óhajtoznak az ő áldott szent lelke után. Isten szent lelke állandóan müködik; az ő szent lelke által ujabb és ujabb, teljesebbnél teljesebb *kijelentéseket* nyerünk. Amit Jézus mondott, az mind komoly valóság. Pedig ő mondotta, hogy sok dolgok vannak, amelyeket most el nem mondhat, mert most el nem hordozhatják, de eljön majd az igazságnak lelke és az elvezérel minden igazságra (In. 16, 12, 13). Hogy mi az a minden, azt is megmondotta Jézus: Legyetek tökéletesek, mint a ti mennyei atyátok tökéletes (Mt. 5, 48).

— A mi Istenünk, a mi mennyei Atyánk sokkal jobb és sokkal gazdagabb annál, minthogy a *kijelentést* a bibliával lezárta volna. Ő beszél, szól hozzánk a nagy természet csodálatos, soha sem változó törvényei által, az emberi szellem remek alkotásaiból, a tudománynak és müvészetnek termékeiből, az emberi lélek benső sugallataiból, szóval mindenből, ami körülöttünk és mibennünk van.

— Ezek oly természetesek, — szól közbe a fiatal ember. — E gondolatok ott lappanganak a lelkünkben. Csak éppen a kifejezést kell megtalálnunk rá.

— Mondja meg nekem azt is, hogy mi szerepe és jelentősége van az egyháznak, amelyet ma bizonyos szélsőséges elemek annyira támadnak?

— Az egyház Isten iskolája. Az a célja és hivatása, hogy áldását állandóan terjessze, a vallásos eszmét és a tiszta keresztény erkölcsiség magvait elhintse a földön. Isten országát megvalósitsa a földön, hogy váljék valóra az evangéliumi igazság: „Dicsőség a magasságos mennyben Istennek. E földön békesség és az emberek között jó akarat.“ (Lk. 2, 14.) A keresztény anyaszentegyházban sok felekezet van. Ezeknek a felekezeteknek az a céljuk és ugy járnak el Jézus szellemében, ha különböző oldalon és nyelveken is, de egy nagy célra törekszenek: a szeretet magasztos eszméjének megvalósitására. Amint a mi nagy Mesterünk, Jézus mondotta: „Arról ismerjenek meg, hogy az én tanitványaim vagytok, hogy egymást szeretitek“. (Ján. 13, 35.) Az egyházak a békesség, szeretet, testvériség, szabadság oltalmazói kell hogy legyenek. Egymás véleményét tiszteletben kell tartsák, mert bizony a tökéletes igazságot mi emberek nem ismerjük, nem is ismerhetjük. Ha ismernők, akkor mi is tökéletesek kellene, hogy legyünk.

— Ugy van. Én is ugy hiszem. *A bűnről és a bűnbocsánatról való nézetét szeretném ismerni?*

— Az eddigiekből könnyü lesz arra következtetni. Mi a bűnt nem tartjuk Ádám ősatyánk hagyatékának. A bűn nem valami sötét végzet, amiről nem tehetünk, hanem személyes cselekedet. Az erkölcsi törvényeknek, az evangélium parancsainak tudatos áthágása.

Természetesen Isten jóságából az is következik, hogy van bűnbocsánat. A bűnbocsánat föltétele: a bűnbánat és a megjavulási teljes jószándék, a jó uton való megmaradás. Ez teljesen feltételezi a hitet; mi az igazi hitet cselekedetek nélkül nem tudjuk elképzelni.

— Az apostoli hitformából még csak egy kérdést nem magyarázott meg: *Mi lesz a halál után?*

— Amit eddig elmondottam, abból könnyü lesz kitalálni. Aki Istenben hiszen, megnyerte az örök életet. Az élet végtelen. Nem pusztul el a sirnál. Csak a test marad ottan, a lélek folytatja életét a legnagyobb eszmény, a tökéletesség felé. Isten nem a halottaknak, hanem az élőknek Istene. Azért teremtett, hogy teremtése megmaradjon. Minthogy örökkévaló, a lélek is mindig megmarad, mert az tőle származott.

A beszélgetésnek vége lett. Mindketten elgondolkoztak. Végül a mezőségi fiatalember szólalt meg: — Köszönöm, bátyám uram, hogy ezeket elmondotta. Most már tudom, hogy az unitárius vallás nem más, mint Jézus tanitásainak a lényege, meggazdagodva az örökké haladó, fejlődő élet drága kincseivel. Köszönöm, hogy ezeket nekem elmondotta, mert ezáltal a keresztény világnak egy uj szempontja világosodott meg előttem. Érzem, hogy a lelkem most sokat gazdagodott, hogy az egységhivők vallásának főbb igazságairól hallhattam. Ha teljesen fölépülök, megragadok minden alkalmat, hogy az unitárius vallásról minél többet halljak és olvassak. Ugy hiszem, ez a vallás vezeti az embert az igaz életre, Isten országának feltalálására.

Elcsendesedtek. Halkan mindketten elmondották az Uri imát. Aztán csöndes, üditő álom szállott reájuk. A jó Isten őrködött életük és gondolataik fölött. Bizonyára kedves volt Isten előtt az esti komoly beszélgetésük.

Erasmus halála 400-ik évfordulójára. Irta: Dr. Boros György. Különlenyomat az „Erdélyi Múzeum" 1937. XLII. köt. 2. füzetéből. Cluj-Kolozsvár, 1937. 16 lap. — Erasmusról, erről a beteges, gyenge, törékeny testű, de erős lelkű, szüntelenül munkálkodó német humanistáról mindig szivesen olvasunk. Most, midőn Nyugat nagyfia, Stefan Zweig 400 éves sírjából újra élővé, ragyogóvá tette Erasmus alakját, Dr, Boros György is e nagy évforduló alkalmából meghajtja Kelet zászlóját a nagy szellem alkotásai előtt.

Micsoda különbség van a mai Németországnak a fajiságot hirdető szelleme és Rotterdami Erasmus humanista szelleme közt, aki nem ismerte el egyik nemzet fölényét a másikkal szemben, hanem élete céljának azt tekintette, hogy Európa különböző nemzeteinek legjavát egy szövetségben egyesítse.

Dr. Boros György e rövid tanulmányban tömören mutat rá Erasmus igazi értékére s megkapó képet ad Erasmus sokoldalú munkásságáról. Minket, unitáriusokat, rengeteg munkáiból különösen kettő érdekel. Egyik a „Bolondság dícsérete" (Stultitiae laus), melyben a scholasztikus szellem ferdeségeit és a papi-szerzetesi élet félszegségeit gúnyolja ki. Ezt a munkát változatlanul olyan nagy érdeklődéssel olvasták, hogy huszonhét kiadást ért. Ez a munka nagyban hozzájárult a régi tekintélynek megingatásához s előkészítette a talajt a reformáció befogadására.

A második örökre maradandó alkotása Erasmusnak az Újtestamentum. Mint az ókori, görög-római szellemnek legalaposabb ismerője 1516-ban kiadta görög-latin nyelven az Újtestamentumot. Irt Bibliai magyarázatokat is (exegezis), mert azt akarta, hogy a Bibliát asszonyok, szántóvetők, szóval mindenki olvassa s maguk láthassák annak igazságait. A Biblia latin fordítása sokban eltért a Vulgata hivatalosnak elismert szövegétől s különösen János apostolnak első levele V. rész 7-ik verse, mely az annyit vitatott Szentháromság kérdésére vonatkozik. Ennek a felvilágosító magyarázatát is megmondja Dr. Boros György tanulmánya, amit elolvasva, azzal a jó érzéssel tehetünk le, hogy öröklött hatalmak és mindenek elmulnak, de a nagy szellemek alkotásai örökre megmaradnak. *Szentmártoni K.*

Az Unitárius Egyház Teológiai Akadémiájának Értesitője az 1936—37. iskolai évről. Szerkesztette Vári Albert dékán. XLI. évfolyam. A gondosan szerkesztett értesitőben mindenekelőtt gazdag tartalmu előadásokat, értekezéseket találunk. Nevezetesen, Vári

Albert: „Új idők, új követelmények"; tanévmegnyitó beszéd, Szent-Iványi Sándor: „Jézus gyógyitásai", felolvasás; Vári Albert: „A keresztényi élet útja", tanévet bezáró beszéd. A többi rész az évi tanulmányrendről és eredményekről, az akadémia más belső ügyeiről számol be. A hallgatók munkájáról általában megelégedéssel szólhatunk, mert az önképzőköri élet sikeres volt, a pályatételek legnagyobb részére sikerült munkák érkeztek be. A teol. akadêmiai hallgatók részére Dr. Kiss Elek tanár 6450 lejt gyüjtött. Sajnos, az alapok megapadása következtében az akadémiai hallgatók nem részesülhettek oly nagy mértékü segélyezésben, amint az egyházi érdek megkivánná. Az Értesitőnek figyelemre méltó része a tanárok irodalmi és társadalmi munkásságáról való beszámoló, melyből megállapitható a tanároknak egy évi irodalmi és társadalmi munkássága, amely mindenképpen tiszteletreméltó és példaadó.

Jakab Ödön: Argirus. Tündérmese. Gyermekszinpadra alkalmazta Péter Rózsa. A szép mesejáték gyermekek számára való alkalmazása. A 30 oldalra terjedő játékot ajánljuk a népnevelők figyelmébe. Igazi bájos, elragadó munka. Kapható a Nőegyletnél vagy az Iratterjesztőnél. Ára 20 lej.

Péterfy Gyula énekvezér nyugalomba vonult. Rimeteatoroczkói egyházközségünk kiváló énekvezére: Péterfy Gyula 40 évi sikerekben gazdag tevékenység után állásáról lemondott és julius hó 11-én istentisztelet keretében egyházközségétől meleg ünneplés közepette elbucsuzott. Péterfy Gyula egyike a legkiválóbb énekvezéreinknek és népnevelőinknek. Negyven éves termékeny munkásságából öt évet Hódmezővásárhelyt, harmincötöt pedig a regényes Toroczkón töltött el. Mint az ifjuság nevelője, egyike hazarészünk legsikeresebb munkásainak. Azt hisszük, egyetlen magyar uj szindarabot sem adtak elő oly sokszor, mint az övét: „A piros rózsa, fehér rózsa" cimü érdekes és korszerü szindarabot. A közmüvelődés e kiváló munkásának jó egészséget, hosszu és boldog életet kivánunk. Méltatására közelebbi számunkban visszatérünk.

Unitárius lelkészek konferenciája. Tisztelettel értesitem lelkésztársaimat és a Lelkészkör munkája iránt szives figyelemmel érdeklődő közönséget, hogy folyó évben az „Unitárius Lelkészkör" konferenciája Braşov-Brassóban lesz augusztus hó 24-én (kedden) reggel 8 órai kezdettel. A konferencia időtartama 3 nap. Ezeken a napokon — helybeli megrendezés szerint — kirándulások is lesznek. A konferencián résztvevő lelkészköri tagok előzetes bejelentésre (Unitárius lelkészi hivatal Brassó) ingyenes lakást kapnak és ellátási segélyben részesülnek. A konferencián előadók: Gálfi Lőrinc, Vári Albert teol. akad. tanárok, Dobai István, Máthé Zsigmond és Simén Dániel lelkészek. A reggeli istentiszteleteken imádkoznak: Barabás Béla, Rostás Dénes és Késmárky Miklós lelkészek. Az esti istentiszteleteken a lelkészi szolgálatot ellátják: Bálint Ödön esperes, Kelemen Imre és Fülöp Zoltán lelkészek. Siménfalva, 1937 julius hó 18. Pál Dénes lelkészköri elnök.

A Cluj-kolozsvári főgimnáziumunkból érettségire állott a jelen évben 18 tanuló. Sikerrel vizsgáztak 9-en. A régiek közül 2 állott elő vizsgára, egyiknek sem sikerült. Minthogy a jelen évi VIII-ik osztály kiválóan jó osztály volt, reméljük, hogy az őszi érettségin még sokan át fognak menni. Az érettségin többen kiváló készültségükről tettek tanubizonyságot. Ezek között legkiválóbb volt Pap Domokos, aki tudásával a bizottság előtt is méltó elismerést vivott ki.

A D. F. Egylet kebelében müködő ifjusági egyletek egyetemes szervezete julius hó 8—11-ig Sighişoara—Segesváron gazdag tartalmu jubiláris konferenciát tartott, amelyen az ifjusági egylet munkásságának, jövő terveinek, komoly törekvéseinek alapelveit leszögezte. Minthogy az ifjuság lapja nem jelenhetik meg, a jövő számtól kezdve lapunkban Ifjusági-rovatot nyitunk Lőrinczi Mihály fogarasi lelkész szerkesztésével, melyben a konferencia lefolyását ismertetni fogjuk s azokkal a kérdésekkel foglalkozunk, melyek elsősorban az ifjusági munka körébe tartoznak. Az ifjúság lelki irányitása egyike a legnemesebb és legfontosabb feladatoknak. Úgy hisszük, hogy kedves olvasóinknak egyhangu helyeslésével találkozik azon eljárásunk, hogy ezt a rovatot megnyitjuk.

Az I G. Ducai-Székelykereszturi főgimnáziumunk évzáró ünnepélye. Az elmult hónap 26-án tartotta székelyföldi főgimnáziumunk évzáró ünnepélyét. Felekezeti jellegünket kidomboritó egyházi ének és Utő Lajos lelkésztanár magasszárnyalásu imája után dr. Fekete Gyula isk. felügyelő-gondnok mondta el nemes gondolatokban gazdag ünnepély-megnyitó beszédét, majd Balázs Zsigmond igazgató-tanár ismertette az iskola-év történetét és a jutalmak kiosztása után lelkesitő szózatot intézett az ifjusághoz. A lélekemelő ünnepélyt egyházi ének zárta be.

Székelyföldi főgimnáziumunk tanitványainak bakkaleureatusi eredménye. A junius hónap folyamán Udvarhelyen tartott bakkaleureatusi vizsgára székelykereszturi főgimnáziumunk tanitványai közül 6 uj és 5 régi (veterán) jelölt állott. A 6 uj jelölt közül sikeresen tette le a bakkaleuratusi vizsgát 3: Kádár József, Nagy József és Utő Gábor. A régiek közül 1 vizsgázott eredményesen: Horváth József.

Uj vezérek. Az egyházköri közgyülések már több helyen meg voltak s ezekről kaptunk is értesüléseket. A Mureş-maros-körben két felügyelő-gondnoki állás volt ürességben. Ezt Dr. Barabássy Albert és Dr. Gálfalvi György ügyvédekkel töltötték be. A Treiscaune-háromszéki egyházkörben a megüresedett egyik felügyelő-gondnoki állást Dr. Fekete Sándor szanatoriumi ig.-főorvossal töltötték be. Jogtanácsosnak pedig Dr. Lőrinczy István ajtai ügyvédet, a köri D. F. Egylet elnökét választották meg. A tordai körben pedig felügy.-gondnok Tanka Károly lett. — Az egyházkörök derék vezetőket nyertek meg ügyüknek, Sikert és előhaladást kivánunk az egyházi élet kiváló vezéreinek.

Elismerés egy unitárius történetíró munkájáról. Szentmártoni Kálmán János Zzigmond élet- és jellemrajza cimü munkájáról Karl Kurt Klein egyet. magántanár Iaşi, 1937. márciusában hosszabb német nyelvü birálatot irt, mely a „Siebenbürgische Vierteljahrschrift" ebben a legelsö tudományos német folyóiratban 60 Jahrg. 1937. Heft 1—2 jelent meg. A birálat lényege abban van, hogy János Zsigmond élet- és jellemrajza szorgalmas és hasznos mü „ist eine fleissige und nützliche Arbeit". Örvendünk, hogy a jeles unitárius történészünk kiváló munkáját idegen körökben is felfedezték és elismerték. A munka még mindig megvehető szerzőnél az eredeti 120 lei árban.

Az Unitárius Közlöny előfizetési ára évi 36 lei. A D. F. E. évi rendes tagsági dija 60 lej. A D. F. E. örökös alapitói dija 1000 lej. A rendes- és alapitó-tagok egyleti tagsági jogaik gyakorlása mellett kapják az Unitárius Közlönyt is. Az előfizetési dij csak a Közlönyre jogosit. Kivánatos tehát, hogy mindenki lépjen be az egylet tagjai sorába s dijait rendezze. — Előfizetés külföldre 90 lej. Minden pénzküldemény Gálfi Lőrinc pénztáros cimére küldendő Cluj, Calea Marechal Foch 12.

Szerkesztőségi üzenetek:

A szokásos nyugtázások helyszüke miatt a jövő számra maradtak.

A naptárra vonatkozó mindennemü értesitéseket, cikkeket, kiigazitásokat stb. kérjük augusztus hó 1-ig szerkesztőségünkhöz beküldeni.

HARMONIUMOK templomi, iskolai, énekkari és házi használatra, minden nagyságban.

ORGONÁK uj müvek, orgonajavitások, átépitések.

WEGENSTEIN L. FIAI, Orgona- és Harmoniumgyár
Timişoara, III., Bul. Mihai Viteazul 30.
Alapittatott 1888. — Jutányos árak, ajánlat dijmentesen és kötelezettség nélkül.

Az „Unitárius Közlöny" megjelenik havonta.
Szerkesztő: Benczédi Pál.
Tipografia „PALLAS" könyvnyomda Cluj, Str. Vlahuţa 3.